**Република Србија**
**ВРХОВНИ СУД**
**Рев2 1671/2023**
**29.01.2025. године**
**Б е о г р а д**

**У ИМЕ НАРОДА**

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца „GEA EEC SERBIA“ ДОО Београд, са седиштем у Земуну, чији је пуномоћник Радивоје Вучићевић, адвокат из ..., против туженог АА из ..., чији је пуномоћник Душан Лазаревић, адвокат из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3057/22 од 27.10.2022. године, у седници одржаној дана 29.01.2025. године, донео је

**П Р Е С У Д У**

**ОДБИЈА СЕ,** као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3057/22 од 27.10.2022. године.

**ОДБИЈА СЕ** захтев тужиоца за накнаду трошкова одговора на ревизију.

**О б р а з л о ж е њ е**

Пресудом Трећег основног суда у Београду П1 886/17 од 20.09.2021. године ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено да је ништав и да не производи правно дејство уговор о раду од 01.08.2003. године, закључен између тужиоца као послодавца и туженог као запосленог. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 131.250,00 динара, са законском затезном каматом од стицања услова за извршност пресуде до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је већи део захтева тужиоца за накнаду трошкова поступка преко износа досуђеног ставом другим изреке, а до траженог износа. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова поступка у износу од 119.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3057/22 од 27.10.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставовима првом, другом и четвртом изреке. Ставовима другим и трећим изреке, одбијени су као неосновани захтеви странака за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужилац је поднео одговор на ревизију, уз захтев за накнаду трошкова.

Врховни суд је испитао побијану одлуку на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр 72/11 ... 10/23) и нашао да је ревизија неоснована.

У спроведеном поступку нема битних повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, оснивачким актом тужиоца (Уговор о оснивању мешовитог предузећа – друштва са ограниченом одговорношћу „ББ“ од 17.05.2001. године закључен између оснивача ВВ и „ГГ), чланом 11. тужени АА именован је за директора предузећа са неограниченим овлашћењима (сходно статуту), која чињеница није била спорна међу странкама, а ДД за заменика директора са неограниченим овлашћењима (сходно статуту), с тим да одређене правне радње могу предузимати само уз сасласност оснивача (закључивање уговора о продаји и куповини непокретне имовине, те давање или повлачење овлашћења као и прокуре од одређених лица заједно са давањем овлашћења овлашћеном лицу), док је чланом 14. утврђено да предузећем управљају оснивачи односно представници оснивача сразмерно уделу (у чијој надлежности је доношење статута). Уговором о раду од 01.08.2003. године регулисани су међусобна права и обавезе тужиоца као послодавца и туженог као запосленог, између осталог, да тужени заснива радни однос код тужиоца на неодређено време (са истим датумом), да запосленом престаје радни однос отказом уговора од стране послодавца ако својом кривицом учини повреду радне обавезе и то кршење радне дисциплине и неиспуњавањем радних обавеза (члан 20.), а у случају раскида уговора од стране послодавца мимо разлога наведених у члану 20. уговора послодавац је у обавези да запосленом исплати отпремнину у висини три годишње бруто зараде (члан 26.). Наведени уговор о раду потписао је овде тужени у име тужиоца као послодавца и у своје име као запосленог. У то време тужилачко предузеће није имало Управни одбор. Нема доказа да је тужени имао сагласност тужиоца за закључење предметног уговора, нити да је обавестио оснивање о закључењу уговора. Тужилац је 30.07.2015. године донео одлуку о разрешењу туженог као директора, након чега је доставио туженом обавештење о понуди за закључење Анекса уговора о раду и распоређивања на послове саветника директора са утврђеном бруто зарадом у износу од 160.000,00 динара. Тужени је дописом од 17.08.2015. године, одбио понуду за закључење Анекса уговора о раду. Након тога, тужилац је донео решење бр. 2-16-9 од 16.09.2015. године којим се туженом отказује уговор о раду који је закључен 01.08.2003. године, због одбијања да закључи Анекс уговора о раду у смислу одредбе члана 179. став 5. тачка 2. Закона о раду.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев и утврдио да је предметни уговор о раду 01.08.2003. године ништав и да не производи правно дејство (постављен као главни тужбени захтев), с позивом на одредбе члана 8. став 1. тада важећег Закона о раду, чланова 103. став 1. и 110. Закона о облигационим односима, члана 365. став 2. тада важећег Закона о предузећима и чланова 16. и 19. Статута тужиоца. Ово стога што је за тужиоца, као послодавца,

уговор о раду морао закључити и потписати оснивач друштва, који је једини власник и који обавља послове из надлежности Скупштине, Управног одбора и Надзорног одбора, односно лице које својим актом оснивач исти овласти за закључење, а не тужени као запослени, који је сам са собом закључио предметни уговор о раду. Другостепени суд је прихватио овако дату правну аргументацију првостепеног суда.

Другостепена одлука је донета правилном применом материјалног права.

На спорни правни однос примењују се одредбе Закона о раду („Службени гласник РС“ бр. 70/01 и 73/01) и Закона о предузећима („Службени лист СРЈ“ бр. 29/96 – испр и 36/02), важећих у време закључења предметног уговора о раду од 01.08.2003. године, укључујући и опште одредбе Закона о облигационим односима-ЗОО у делу који посебним законима није регулисан.

Према члану 16. Статута тужиоца, оснивачи друштва су једини власници, који на основу одредбе члана 356. став 2. Закона о предузећима, обављају послове из надлежности Скупштине, Управног одбора и Надзорног одбора. Према члану 18., у делокруг послова који оснивач обавља у функцији органа управљања предузећем спадају сви послови из чланова 61., 64. и 366. Закона о предузећима, с тим што су посебно побројани неки од њих, између осталог, овлашћење да врши избор директора и именовање и опозив директор. Према члану 19., пословодни орган друштва је директор којег бира оснивач на период од 5 година, с тим да исто лице може бити поново бирано без ограничења броја мандата. Према члану 20., послови директора су, између осталог, одлучивање о заснивању и престанку радног односа запослених (закључење уговора о раду, давање отказа уговора о раду). Према члану 21., директор је овлашћен да заступа и представља предузеће у пословима унутрашњег и и спљнотрговинског промета, без ограничења.

Законом о раду („Службени гласник РС“, бр 70/01 и 73/01), чланом 8. став 1. прописано је да се поједине одредбе уговора о раду којим су утврђени неповољнији услови рада од услова утврђених Законом и општим актом односно који се заснивају на нетачном обавештавању од стране послодавца о појединим правима, обавезма и одговорностима запосленог сматрају ништавим. Према члану 16. овог закона, радни однос заснива се уговором о раду (став 1.); уговор о раду закључују запослени и послодавац (став 2.); запослени је дужан, да приликом заснивања радног односа, послодавцу достави документа којима се доказује испуњеност услова за рад (став 3.). Према члану 18. овог закона, уговор о раду закључује се пре ступања запосленог на рад у писменом облику (став 1.); ако послодавац са запосленим не закључи уговор о раду у складу са ставом 1. истог члана, сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад (став 2.). Према члану 19. овог закона, уговор о раду садржи тзв „обавезне“ елементе ближе наведене у тачкама 1. – 9. (став 1.) и „необавезне“ елементе јер њиме могу да се уговоре и друга права и обавезе (став 2.); на права и обавезе која нису утврђена уговором о раду примењују се одговарајуће одредбе закона и општег акта (став 3.).

Законом о предузећима („Службени лист СРЈ, бр 29/96 ... 36/02), чланом 63. прописан је делокруг послова дректора: организовање и вођење предузеће, заступање предузећа, старање о законитости рада предузећа и одговарање за законистост рада предузећа, обављање и других послова утврђене савезним законом, оснивачким актом

и статутом. Чланом 265. прописано је да директор, поред послова из члана 63. овог закона, обавља и друге послове који савезним законом, статутом или другим општим актом друштва нису остављени у делокруг његових органа. Чланом 365. став 1. прописано је да су органи друштва са ограниченом одговорношћу директор, управни одбор у случајевима прописаним овим законом и скупштина, ако је то предвођено уговором о оснивању. Послове скупштине и директора у једночланом друштву са ограниченом одговорношћу обавља власник, ако одлуком о оснивању није другачије одлучено (став 2.). Члану 378. Прописано је да се на управни одбор и директора ДОО сходно примењују одредбе овог закона о управном одбору и директору акционарског друштва.

Законом о облигационим односима - ЗОО, чланом 13. став 1. прописана је забрана вршења права из облигационих односа противно циљу због кога је оно законом установљено или признато. Према члану 26. овог закона, уговор је закључен кад су се уговорне стране сагласиле о битним састојцима уговора. Према члану 103. став 1. овог закона, уговор који је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима је ништав ако циљ повређеног правила не упућује на неку другу санкцију или ако закон у одређеном случају не прописује што друго. Према члану 110. овог закона, право на истицање ништавости не гаси се.

Код изнетог, и према ставу Врховног суда тужени, без обзира на то што је оснивачким актом тужиоца као послодавца од 17.05.2001. године именован за директора тужиоца са неограниченим овлашћењима, није могао потписати предметни уговор о раду од 01.08.2003. године и за тужиоца као послодавца и за себе као запосленог. Ово стога што се то противи правној природи уговора о раду као двостраног уговора којим уговарачи (послодавац и запослени) уређују међусобна права и обавезе. У сваком случају, закључење уговора о раду, као и код свих двостраних уговора, претпоставља постизање узајмне сагласности воља уговарача посебно када је реч о оним елементима уговора који посебним законом (Закон о раду) нису прописани као обавезни елементи.

Осим тога, оснивачким актом тужиоца од 17.05.2001. године (Уговор о оснивању) предвиђено је да предузећем управљају оснивачи односно представници оснивача сразмерно уделу (члан 13. став 1.). У прилог овоме говори и Статут тужиоца према којем су оснивачи друштва једини власници друштва, те ће на основу одредбе члана 365. став 2. Закона о предузећима обављати послове из надлежности скупштине управног одбора и надзорног одбора (члан 16.), док је директор друштва само пословодни орган којег бира оснивач на период од 5 година (члан 19.), који има свој делокруг права и обавеза односно послове које обавља. То значи да је тужилац као послодавац својим оснивачким актом и општим актом (статут) управо предвидео и уредио правну ситуацију као што је ова, а која у то време није била посебно регулисана Законом о раду (коју правну празнину је отклонио касније донет Закон о раду из 2005. године, са изменам и допунама кроз одредбе члана 48. став 1, 2. и 6.). То даље значи да је за тужиоца као послодавца уговор о раду са лицем именованим за директора – овде туженим могао закључити само Управни одбор односно лице које врши функцију председника управног одбора у име оснивача, а ако таквог нема лице које оснивач овласти за потписивање уговора у име послодавца.

У овом случају, супротно основним начелима уговорног права, уговор о раду је закључило исто лице – овде тужени у својству послодавца и запосленог, без изричите сагласности оснивача послодавца, услед чега је предметни уговор о раду, и по оцени Врховног суда, супротан принудним прописима и добрим обичајима и ништав у целини у смислу члана 103. Закона о облигационим односима.

Ревизијом се неосновано указује на погрешну примену материјалног права. Побијаном одлуком су правилно примењене одредбе Закона о раду који, иако се ради о специјалном пропису, не искључује примену Закона о облигационим односима као општег прописа у материји уговорног права, па и код оцене пуноважности уговора о раду. Тачно је да Закон о раду, важећи у време закључења предметног уговора о раду, посебно штитио запосленог од уговарања неповољних одредби по њега (уговором о раду) кроз цитирану одредбу члана 8. став 1.. Међутим, примена општих одредби Закона о облигационим односима омогућава послодавцу да тражи утврђење ништавости уговра о раду када је он закључен злупотребом права датих запосленом - овде туженом као законског заступника полодавца на начин ближе изложен у нижестепеним одлукама. Следом изнетог, послодавац има активну легитимацију и правни интерес за утврђење ништавости уговора о раду у целини, посебно када је до његовог закључења дошло злоупотребом права која су основачким актом, стаутом и Законом о раду дата другој уговорној страни - лицу именованом за директора односно законског заступника послодавца, које лице у свакој ситуацији мора да води рачуна о најбољем интересу заступаног лица, а који уговор о раду производи правне последице по уговораче, стварајући за њих одређена права и обавезе.

Са изнетих разлога, одлучено је као у ставу првом изреке на основу члана 414. став 1. ЗПП.

Захтев тужиоца за накнаду трошкова за састав одговора на ревизију је одбијен као неоснован, јер нису били нужни за вођење ове парнице, у смислу члана 154. став 1. ЗПП.

На основу члана 165. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа-судија**
**Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић